



mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT



Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

Katarína Figel'ová

Pracovné listy z občiankej náuky pre 9. ročník

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Katarína Figeľová

Kontakt na autora UZ: ZŠ Nižný Žipov, Školská 58
zszipov@gmail.com

Názov: Pracovné listy z občianskej
náuky pre 9. ročník

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** Ing. Zuzana Poklembová

ISBN 978-80-565-1024-7

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Úvod.....	4
Základné ekonomické otázky.....	5
Podnik.....	9
Banky.....	13
Osobné financie.....	16
Sporenie.....	19
Zdroje.....	25

Úvod

Cieľom pracovných listov je poskytnúť materiály pre rozvoj všeobecných a komunikačných kompetencií. V týchto učebných zdrojoch nájde učiteľ čo využije vo vyučovacom procese – pracovné listy. Na začiatku každého pracovného listu je náučný text, z ktorého sú tvorené nasledujúce otázky. Sú určené pre vyučovanie občianskej náuky v šiestom ročníku.

Možno ich využiť pri frontálnej práci, ale môžu slúžiť aj pre samostatnú prácu. Slúžia na osvojenie, upevnenie vedomostí hrovou a jednoduchou formou. Vyučovacie hodiny s pomocou pracovných listov sú zábavnejšie, atraktívnejšie a v konečnom dôsledku aj efektívnejšie. Pracovné listy obsahujú rozličné typy úloh, s rozličnou náročnosťou, aby aj slabší žiaci mohli samostatne pracovať. Obsahujú doplňovačky, úlohy na spájanie a dopisovanie.

Základné ekonomické otázky

Ekonomia je veda o ekonomike. Ekonomika je hospodárska činnosť ľudí. Každá ekonomika, podnikateľ, firma aj jednotlivec musia riešiť tri základné ekonomické otázky, pri riešení ktorých pomáha ekonomia:

1. Čo vyrábať?
2. Ako vyrábať?
3. Pre koho vyrábať?

1. Čo vyrábať znamená určiť:

- aké druhy výrobkov treba vyrábať a v akom množstve (budeme vyrábať viac potravín, alebo počítačov, viac bežných alebo luxusných tovarov? máme vyrábať menej kvalitných riflí a viac lacných nohavíc?)
- v akom čase vyrábať (budeme vyrábať zimné tovary v zime, alebo už v lete? kedy začneme vyrábať vianočné ozdoby a kedy veľkonočné vajička?)

2. Ako vyrábať znamená rozhodnúť:

- kto bude vyrábať a s akými zdrojmi (budú vyrábať štátne, súkromné či družstevné podniky? pôjde o malé alebo o veľké podniky? z čoho sa bude vyrábať elektrina? z uhlia, vody, atómovej energie alebo pomocou slnka a vetra?)
 - s akou technikou a akými technologickými postupmi (kúpime modernejšie stroje alebo budeme vyrábať ručne? využijeme modernejšie technologické postupy alebo doterajšie?)
- Je potrebné hľadať správne celospoločenské rozhodnutia. Najdôležitejšie je vyrábať tak, aby sa dosiahla najvyššia efektívnosť pri výrobe výrobkov. Efektívnosť znamená maximálne využívať zdroje a neplytvat'.

3. Pre koho vyrábať znamená určiť:

- **kto bude spotrebiteľ, ako sa rozdelia výsledky výroby** (Bude sa rozdeľovať všetkým rovnako alebo podľa výšky príjmov? Ako rozdeliť produkty výroby medzi domácnosti a firmy? Chceme, aby viac zarábali vysoko vzdelaní ľudia alebo pracujúci s najnižším vzdelaním? Majú sa mať dobre aj ľudia, ktorí odmietajú pracovať?)

Pri hľadaní odpovedí na tieto otázky treba zohľadňovať aj to, aby jednotlivé skupiny obyvateľstva dosiahli primeranú životnú úroveň, ako aj dopad na životné prostredie.

1. Definuj pojem „ekonómia“!

.....
.....

2. Vymenuj základné ekonomické otázky!

1.....
2.....
3.....

3. Správne prirad'!

v akom čase vyrábať

kto bude vyrábať a s akými zdrojmi



s akou technikou a akými technologickými postupmi

aké druhy výrobkov treba vyrábať



kto bude spotrebiteľ,
ako sa rozdelia výsledky výroby



4. Doplň správne do viet slová zo zátvorky!

(maximálne, straty, najmenší, efektívnosť)

Najdôležitejšie je vyrábať tak, aby sa dosiahla najvyššia pri výrobe výrobkov. O efektívnom využívaní zdrojov sa hovoríme vtedy, ak sú využité všetky zdroje, neexistujú žiadne Efektívnosť znamená..... využívať zdroje a neplytváť, aby bol pri výrobe nábytku, čo odpad.

5. Spoj obrázok s ekonomickými otázkami!



AKO VYRÁBAŤ

ČO VYRÁBAŤ

PRE KOHO VYRÁBAŤ

6. Napíš synonymum k slovu „hospodárstvo“!



7. K jednotlivým ekonomickým otázkam dopíš hodiace sa pojmy!

- *študenti *zistiť množstvo *slnečná energia *vybrať spôsob výroby *prominenti
*poznať kombinácie statkov *potraviny *továreň *dôchodcovia *veľkovýroba
*kozmetika

ČO VYRÁBAŤ

AKO VYRÁBAŤ

PRE KOHO VYRÁBAŤ

8. Napíš vlastný názor na tvrdenie:

„Pracovať za minimálnu mzdu, alebo byť dlhodobo nezamestnaný?“

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podnik

Podnik je samostatná hospodárska jednotka, ktorá využívaním výrobných faktorov vyrába výrobky, alebo poskytuje služby určené na predaj. Aby podnik mohol dobre fungovať, **musí mať**:



- fyzický kapitál – autá, budovy, pozemky a peňažný kapitál - peniaze
- dobré meno, povesť, postavenie na trhu – serióznou prácou si podnik získa stálych zákazníkov a tým aj stály zdroj príjmov
- kvalifikovaných zamestnancov – zamestnanci majú mať vzdelanie a odbornú spôsobilosť na vykonávanie práce v príslušnom podniku

Právne normy pre podnikanie, ktorými sa musia podniky v SR riadiť sú:

- **Obchodný zákonník** – stanovuje všeobecné pravidlá pri zakladaní a fungovaní podnikov, vymedzuje ich právne normy, účtovníctvo a ďalšie požiadavky
- **Živnostenský zákon** – vymedzuje všeobecné aj osobitné podmienky prevádzkovania živností

Podnikanie je sústavná a samostatná činnosť (sám rozhoduje o činnosti podniku) vo vlastnom mene (obchodné meno, názov, sídlo firmy) na vlastnú zodpovednosť (je zodpovedný za dosiahnutý výsledok podnikania s cieľom dosiahnuť zisk)

Podnikateľ môžu:

- **Fyzická osoba** – každý človek, ktorý nadobúda práva a povinnosti. Spôsobilosť na právne úkony vzniká po dovŕšení veku 18 rokov.
- **Právnická osoba** – taký subjekt podnikania, ktorý má práva a povinnosti a nie je fyzickou osobou. Vzniká dňom zápisu do obchodného registra. Právnickými osobami sú najmä obchodné spoločnosti. Obchodný register SR - verejný zoznam s dôležitými údajmi o podnikateľskej organizácii: IČO – identifikačné číslo organizácie, obchodné meno, sídlo, predmet podnikania, právna forma podnikania a ďalšie. Každý podnik má práva a povinnosti.

K právam podnikov zaradujeme používanie vlastného obchodného názvu firmy, nadobúdanie neobmedzeného množstva majetku, zamestnávanie neobmedzeného počtu pracovníkov.

Povinnosti podnikov:

- viesť účtovníctvo – zaznamenávanie nákladov, príjmov a výsledkov hospodárskej činnosti
- chrániť životné prostredie – vplyvy, ktoré spôsobuje podnikanie, nesmú ohrozovať zamestnancov, občanov, alebo životné prostredie
- platiť štátu dane

1. Dopln vetu!

Podnik je, ktorá využívaním výrobných faktorov vyrába výrobky, alebo poskytuje služby určené na predaj.

2. Nájdi správne dvojice, a spoj ich čiarou. Čo je potrebné k tomu, aby mohol podnik dobre fungovať?

budovy, autá a pozemky
serióznou prácou
peniaze
vzdelania, odbornú spôsobilosť

peňažný kapitál
kvalifikovaných zamestnancou
fyzický kapitál
dobré meno, povest', postavenie na trhu

3. Definuj Obchodný register SR!

.....
.....
.....
.....

4. Vyber si z možností a doplň správne slová do viet.

Právne normy pre(1), ktorými sa musia podniky v SR riadiť sú:

Obchodný(2) stanovuje všeobecné.....(3) pri zakladaní a fungovaní podnikov, vymedzuje ich právne normy, účtovníctvo a ďalšie požiadavky.(4) zákon vymedzuje všeobecné aj osobitné podmienky prevádzkovania živností.

(1) Vyber slovo, ktoré patrí na miesto:

- a, obchodovanie
- b, kupovanie
- c, podnikanie

(2) Vyber slovo, ktoré patrí na miesto:

- a, kapitál
- b, zákonník
- c, podnik

(3) Vyber slovo, ktoré patrí na miesto:

- a, zákony
- b, pravidlá
- c, postupy

(4) Vyber slovo, ktoré patrí na miesto:

- a, obchodný
- b, živnostenský
- c, podnikový

5. Podčiarkni chyby vo vete!

Fyzická osoba – každý človek, ktorý nenadobúda práva a povinnosti. Spôsobilosť na právne úkony vzniká po dovŕšení veku 20 rokov.

Právnická osoba – taký subjekt podnikania, ktorý má práva a povinnosti a je fyzickou osobou. Vzniká dňom zápisu do registra trestov. Právnickými osobami sú najmä obchodné spoločnosti.

6. Vymenuj práva podnikov!

.....

.....

.....

.....

7. Označ vety správnymi symbolmi! Pravdivé a nepravdivé !

- a) Povinnosťou podnikov je viesť účtovníctvo, chrániť životné prostredie, platiť štátu dane.
- b) Obchodný zákonník - vymedzuje všeobecné aj osobitné podmienky prevádzkovania živností.
- c) Podnikanie – sústavná, samostatná činnosť s cieľom dosiahnuť zisk.
- d) Právnická osoba - každý človek, ktorý nadobúda práva a povinnosti. Spôsobilosť na právne úkony vzniká po dovŕšení veku 18 rokov.
- e) Podnik má práva a povinnosti.

8. Vymenuj podniky v tvojom okrese, v ktorom by si chcel(a) pracovať a prečo?

.....

.....

.....

.....

9. Napíš, v akej profesii by si chcel(a) podnikat' a prečo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



Banky

Banky sú finančné inštitúcie, ktoré zhromažďujú úspory a realizujú rôzne peňažné operácie. V zmiešanej ekonomike existujú dva druhy bánk:

1. centrálna banka
2. obchodné banky

1. Centrálna banka „banka bánk“

Centrálnou bankou je Národná banka Slovenska, zriaďuje ju štát. Sídlo má v Bratislave. Jej úlohy sú:

- a, vydáva bankovky,
- b, finančné operácie štátu – vedie účty štátneho rozpočtu – financovanie školstva ...,
- c, poskytuje úvery obchodným bankám.



Obchodné banky (VÚB, Slovenská sporiteľňa, ČSOB, Eximbanka, Konsolidačná banka...)

Úlohy obchodných bánk:

- a, prijímajú vklady peňazí – obyvatelia a podniky si môžu uložiť peniaze na účet, vkladnú knižku, alebo využiť iné produkty, za uložené peniaze banky platia klientom úroky,
- b, poskytujú úvery (pôžičky) – úvery poskytujú obyvateľom, napr. na kúpu auta, bytu, televízora, ale aj podnikateľom,
- c, realizujú sprostredkovateľské operácie – vedenie účtov, výdaj platobných kariet, zmenárenské služby, predávajú a nakupujú valuty iných štátov.

Valuta sú bankovky a mince iných štátov v hotovostnej podobe. **Valuta nákup** znamená, koľko od nás komerčná banka kúpi zahraničnú menu. **Valuta predaj** znamená, za koľko nám banka predá cudziu menu.

Úlohy stavebnej sporiteľne:

- a, prijíma vklady od stavebných sporiteľov
- b, poskytuje stavebný úver na kúpu domu, bytu, na rekonštrukciu, na kúpu bytového zariadenia.

1. Zakrúžkuj, akou inštitúciou je banka?

- a, spoločenská
- b, právna
- c, finančná
- d, pedagogická

2. Napiš , aké typy bánk existujú v zmiešanej ekonomike?

- a,
- b,

3. Doplň správne slová do viet zo zátvorky!

(Národná, bankovky, finančné, štát, obchodným, Bratislave)

Centrálnou bankou jebanka Slovenska, zriaďuje ju

Sídlo má v

Úlohy centrálnej banky:

vydáva

..... operácie štátu

..... bankám

4. Prirad' správne. Prislúchajúce slovné spojenia spoj čiarou!

VALUTA NÁKUP

za koľko od nás komerčná banka
kúpi zahraničnú menu

VALUTA

za koľko nám banka predá cudziu
menu

VALUTA PREDAJ

sú bankovky a mince iných štátov
v hotovostnej podobe

5. Ktorá banka sa nazýva „banka bánk“?

- a, obchodná banka
- b, centrálna banka
- c, Stavebná sporiteľňa
- d, Národná banka

6. Označ vety správnymi symbolmi! Pravdivé a nepravdivé !

- a) Úlohou centrálnej banky je prijímať vklady peňazí.
- b) Centrálna banka uskutočňuje finančné operácie štátu – vedie účty štátneho rozpočtu.
- c) Národná banka poskytuje úvery (pôžičky) obyvateľom.
- d) Centrálnou bankou je Národná banka Slovenska, zriaďuje ju štát. Sídlo má v Bratislave.
- e) VÚB, Slovenská sporiteľňa je centrálnou bankou.

7. Vymenuj úlohy obchodných bánk!

- a,.....
- b,.....
- c,.....

8. Ako sa volá stavba na fotografii?

- a, VÚB
- b, Slovenská sporiteľňa
- c, Národná banka
- d, ČSOB



6. Napiš synonymum k slovu úver!



10. Napíš tri príklady sprostredkovateľských operácií obchodných bánk!

- a,
- b,
- c,

11. Stavebná sporiteľňa prijíma vklady od:

- a, stavebných sporiteľov
- b, podnikov
- c, finančných inštitúcií
- d, centrálnej banky

12. Napíš, čo by si urobil, ak by si vyhral 2000 eur (vložil by si ich do banky, ak áno, prečo)?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....



Osobné financie

Určite ste už počuli vetu: „Nemám dost peňazí.“ Koľko je to dost? Koľko potrebujeme? Dôležité je, aby sme vedeli koľko peňazí máme, čo a kedy si môžeme kúpiť, koľko musíme zaplatiť za potrebné veci a koľko si môžeme odložiť. Takému plánovaniu hovoríme **rozpočet** – je to prehľad o príjmoch a výdavkoch.

Príjmy sú peniaze, ktoré dostaneme. **Výdavky** sú všetky platby za tovary, služby a ostatné potreby. Ideálne je, keď sú príjmy a výdavky v rovnováhe, istejšie je, ak si každý mesiac

nejakú sumu peňazí usporíme. V súvislosti s tým je potrebné zodpovedať tieto základné otázky: ako získať peniaze, ako míňať (utrácať) a ako šetriť (šetriť) peniaze.

Finančná gramotnosť je schopnosť riešiť finančné problémy v určitých situáciách za určitých podmienok. To znamená: rozumne zaobchádzať s peniazmi, každý mesiac si urobiť prehľad o svojich príjmoch a výdavkoch, robiť zoznam všetkého, čo treba kúpiť, sledovať ceny tovarov a služieb.

Osobný finančný plán – je základom finančného plánovania, ktorý by mal zahŕňať finančné ciele:

- krátkodobé – kúpa nových riflí,
- strednodobé – napr. kúpa nového notebooku, mobilného telefónu,
- dlhodobé – napr. kúpa bytu, auta.

Zároveň je potrebné robiť si záznamy o príjmoch a výdavkoch, aby sme vedeli, koľko peňazí nám zostane na naplnenie cieľov. Jedným z riešení je viesť si Denník osobných príjmov a výdavkov.

1. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Rozpočet je :

- a, prehľad o príjmoch
- b, prehľad o príjmoch a výdavkoch
- c, prehľad o výdavkoch
- d, prehľad o tovare

2. Doplň text!

Príjmy sú peniaze, ktoré..... Výdavky súza tovary, služby a ostatné potreby. Ideálne je, keď sú príjmy a výdavky....., istejšie je, ak si každý mesiac nejakú sumu peňazí

3. Napíš aké otázky, musíme riešiť pri plánovaní osobného rozpočtu!

- a,
- b,
- c,

4. Vysvetlite pojem finančná gramotnosť!

.....
.....
.....

5. Označ vety správnymi symbolmi! Pravdivé a nepravdivé !

- Základom finančného plánovania je osobný rozpočet.
- Základom finančného plánovania osobný finančný plán.
- Základom finančného plánovania finančná gramotnosť.

6. Vysvetlite, čo znamená viesť si Denník osobných príjmov a výdavkov!

.....
.....
.....
.....

7. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Príjmy sú:

- a, peniaze, ktoré utrácame
- b, platby za tovary, služby a ostatné potreby
- c, peniaze, ktoré dostaneme
- d, peniaze na poistenia

8. Vymenujte finančné ciele finančného plánovania!

- a,
- b,
- c,

9. Dopíš k príkladom typy finančných cieľov

- kúpa nových riflí -
- mobilného telefónu -
- auta -
- bytu -
- nového notebooku -

kúpa novej košele -

10. Napište za čo a na čo vám rodičia dávajú vreckové!

.....
.....
.....

11. Doplňte údaje o príjmoch a výdavkoch, aby ste vedeli naplánovať osobný či rodinný rozpočet!

Príjmy		Výdavky	
Zdroj	€	Položka	€
vreckové		jedlo	
brigáda		doprava	
dary		šport	
úspory			
iné			
Spolu		Spolu	

Sporenie

Čo je sporenie? Je to pravidelné odkladanie peňazí na budúcu spotrebu, teda na niečo, čo si chceme kúpiť.

Dôvodom sporenia môže byť aj vytvorenie úspor na štúdium, na kúpu bytu, auta alebo akýkoľvek iný účel.

Koľko sporiť? Odložiť si treba toľko, aby



v prípade straty zamestnania či vážnej choroby prežili aspoň 6 mesiacov až 1 rok bez nejakých veľkých obmedzení.

Na sporenie pre deti banky najčastejšie poskytujú tieto produkty: vkladné knižky, termínované vklady, sporiace účty (**bezplatné**) niektoré banky aj stavebné sporenie(**spoplatnené**)

- **Vkladné knižky** – môžeme na ňu ukladať peniaze už od narodenia dieťaťa, ktoré nimi môže disponovať až po dovŕšení 18 rokov. Vkladné knižky môžu byť bez alebo s výpovednou lehotou – 1, 2, 6, 12, 24 mesiacov.

- **Termínované vklady** – ide o jednorazový vklad na bankový účet na určitú dobu, napr. 7 dní do 12 mesiacov, alebo na dlhšiu dobu 1 – 5 rokov. Za vklady banka pripisuje úroky. Za predčasný výber si banky určujú sankčné poplatky.

- **Sporiace účty** – môžu byť zriadené aj pre deti ako doplnok k bežnému účtu rodičov, na ktorý môžu rodičia prispievať určitou čiastkou zo svojho bežného účtu, napr. formou trvalého príkazu alebo podľa finančných možností. Sporiace účty ponúkajú vyššie úroky.

- **Stavebné sporenie** – sporiť sa musí 6 rokov a minimálny ročný vklad je povinný, stavebné sporiťne vyberajú poplatok za uzatvorenie stavebného sporenia (1% z cieľovej sumy, ktorú chcete nasporiť), vyberajú ročné poplatky za vedenie účtu.

- Peniaze na všetkých vkladoch sú chránené Fondom ochrany vkladov. Keby banka nebola schopná vyplatiť vklady, tento fond by poskytol jednému vkladateľovi v príslušnej banke náhradu vo výške maximálne 10 000 eur. **Účastníkmi systému ochrany vkladov v SR** podľa zákona o ochrane vkladov sú nasledujúce banky:

1. **Doplň do viet slová zo zátvorky!**

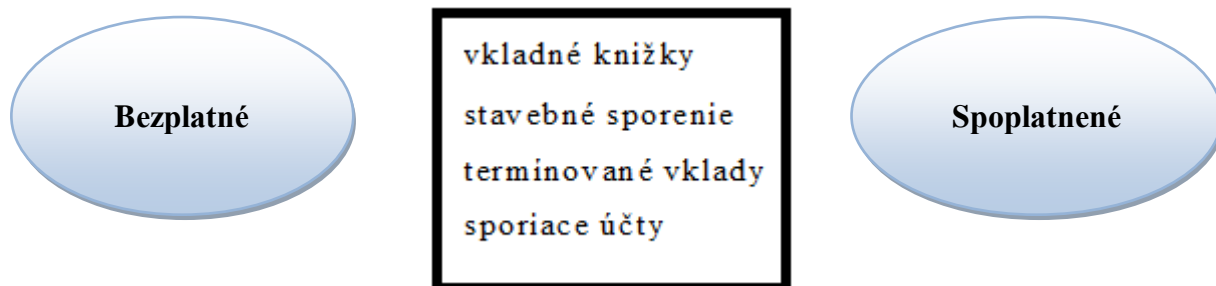
(bez alebo s výpovednou lehotou , vkladné, 18 rokov, narodenia dieťaťa)

..... knižky – môžeme na ňu ukladať peniaze už od
....., ktoré nimi môže disponovať až po dovŕšení
..... Vkladné knižky môžu byť
.....– 1, 2, 6, 12, 24 mesiacov.

2. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Sporenie je:

- a, pravidelné odkladanie peňazí na budúcu spotrebu
- b, nepravidelné odkladanie peňazí na budúcu spotrebu
- c, jednorazové odkladanie peňazí na budúcu spotrebu

3. Spoj čiarou, ktoré účty sú bezplatné a ktoré spoplatnené!



4. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Pri termínovaných vkladoch ide o :

- a, sporenie minimálne 6 rokov
- b, jednorazový vklad
- c, doplnok k bežnému účtu rodičov

5. Označ vety správnymi symbolmi! Pravdivé a nepravdivé .

Vkladné knižky – môžeme na ňu ukladať peniaze už od narodenia dieťaťa, ktoré nimi môže disponovať až po dovŕšení 20 rokov.

Termínované vklady – za vklady banka pripisuje úroky. Za predčasný výber si banky určujú sankčné poplatky.

Sporiace účty – môžu byť zriadené aj pre deti ako doplnok k bežnému účtu rodičov.

Stavebné sporenie – sporiť sa musí 10 rokov a minimálny ročný vklad nie je povinný.

6. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Koľko máme sporiť, aby sme v prípade straty zamestnania či vážnej choroby prežili bez nejakých veľkých obmedzení.

- a, 1 – 2 mesiace
- b, 6 mesiacov až 1 rok
- c, 4 – 6 mesiacov

7. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Sporiace účty ponúkajú:

- a, nižšie úroky
- b, vyššie úroky
- c, neponúkajú žiadne úroky

8. Prečiarkni, čo nesúvisí so stavebným sporením:

- a, sporiť sa musí 6 rokov
- b, ide o jednorazový vklad na bankový účet na určitú dobu
- c, minimálny ročný vklad je povinný
- d, za predčasný výber si banky určujú sankčné poplatky
- e, vyberajú poplatok za uzatvorenie stavebného sporenia (1% z cieľovej sumy, ktorú chcete nasporiť)

9. Zakrúžkuj správnu odpoveď! Peniaze na všetkých vkladoch sú chránené:

- a, Európskou úniou
- b, vládou SR
- c, Fondom ochrany vkladov

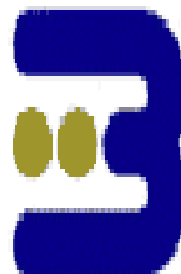
10. Napiš názvy slovenských bánk, ktoré sú účastníkmi systému ochrany vkladov!



.....



.....



.....

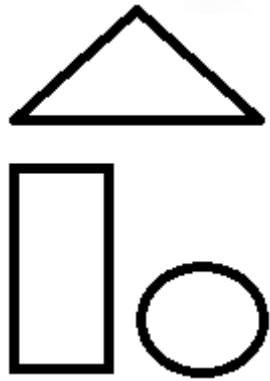


.....

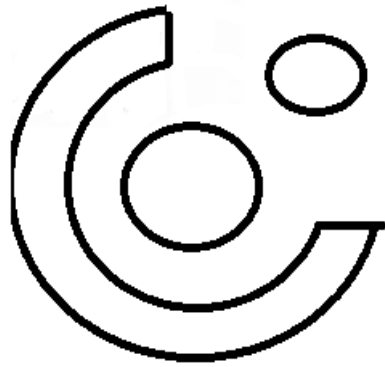


.....

11. Pomenuj a vyfarbi si znaky slovenských bánk!



.....



.....

Zdroje

KOPECKÁ, Helena – MUCHOVÁ, Erika: *Občianska náuka*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo – mladé letá, 2012. 72 s. ISBN 978 8010022953

<http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/199851-opozicia-obsadi-dve-kresla-v-nbs/>

<http://www.epodnikanie.sk/podnikanie/ako-ziskat-peniaze-na-podnikanie/>

<http://obrazky.4ever.sk/tag/7980/ziarovka?pg=9>

<http://banky.sk/33933-sk/prima-banka-sadzobnik-poplatkov-zmeny-od-132012.php>

<http://cubicon.sk/sk/obchody-a-sluzby/slovenska-sporitelna>

<http://www.webnoviny.sk/slovensko/clanok/286716-postova-banka-podarovala-v-roku-2010-takmer-260-tisic-eur/>

<http://okolonas.blogspot.sk/2008/02/nov-logo-vub-banky.html>

<http://www.tatrabanka.sk/sk/o-banke/dolezite-dokumenty/logo-banky>

<http://www.peniazenaviac.sk/clanky/csob-stavebna-sporitena-s-vyznamnym-rastom-v-pocte-uzatvorených-zmluv-stavebneho-sporenia>

http://michaelamalarikova.com/?page_id=18

<http://www.banky-na-slovensku.sk/otp/>

<http://www.der-finanzberater.at/partnergesellschaften/>

<http://newartcars.com/gallery/2496246-claas-dominator.html>

<http://www.velketeriakovce.sk/clanok.php?id=9>